

„Alinare, salvare, înnoire“

Interviu cu reprezentantul permanent al JOINT în România, ISRAEL SABAG

JOINT a fost prezent în fiecare moment dramatic din viața popoarelor, prin eforturile de salvare în cazul unor dezastre naturale, spre a alina dureri, a lumina chipuri chinuite de suferință, a readuce oamenilor puterea de a trăi, a rezista, a renaște. N-a fost ușoară misiunea JOINT în România ceaușistă, într-o vreme a penuriei de hrană, lumină, căldură. Este aici și în prezent, când uriașele, rapidele schimbări ale vieții sociale din lume, implicit din România, impun JOINT-ului un spirit creativ pentru a ne ajuta să ne ajutăm singuri. Nevoia de mai atentă clarificare a acestor stări de lucruri a fost punctul de pornire al interviului solicitat reprezentantului permanent al JOINT în țara noastră, *Israel Sabag*. Dar, mai întâi, câteva repere biografice. *Israel Sabag* s-a născut în Maroc, acum 38 de ani. În 1975, face Alia. În '91, absolvă Institutul Pedagogic Religios „Yamit“ din Israel. În '93, intră în marea familie a JOINT-ului, devenind primul director al Centrului de Asistență Socială „Hesed Avraham“ din Sankt Petersburg. În șase ani reușește să realizeze o rețea de asemenea centre în întreaga fostă U.R.S.S. Din 2000 până în 2003, studiază Științele Sociale la Colegiul „Sapir“, în Israel. Devine responsabil JOINT pentru Programele „Eschel“, calitate în care ajută și israelieni care au avut de suferit în vara lui 2006, în timpul conflictului cu mișcarea Hezbollah. În tot acest răstimp, acumulează o bogată experiență în asistență socială, programe pentru tineret și pentru instruirea tinerilor pentru conducere și dezvoltare comunitară. În prezent, locuiește la București, împreună cu soția lui, *Mașa*, și fiica lor, *Tamar*.

- O opinie despre comunitatea noastră?
- Comunitatea evreiască din România are o istorie bogată și un viitor luminos, datorită unor lideri energici și talentați în Federație și în comunități.
- Cum ne veți ajuta în viitor?
- Printr-o mai adâncă implicare în programe și printr-o schimbare a punctelor de interes ale JOINT.
- În ce sens?
- JOINT, Federația și comunitățile se află în procesul de creare a unei relații caracterizată printr-un parteneriat puternic, pozitiv. Lucrăm cu toții pentru implementarea schimbărilor care, într-o scurtă perioadă de timp, vor duce la o calitate superioară a vieții în Federație și în comunități.

- Care sunt scopurile acestui nou tip de parteneriat între JOINT și F.C.E.R.?

- JOINT, împreună cu Federația, va continua ajutorarea celor aflați în nevoie, prin programe mai eficiente de asistență socială și medicală. De asemenea, vrem să deschidem, la București, un Centru Comunitar Evreiesc (JCC). Acest Centru va atrage toate vârstele și va fi pus „pe roate“ de o echipă de profesioniști care vor aduce un plus de vitalitate vieții evreiești din România. Scopul nostru este de a apropia de comunitate un număr mai mare de evrei decât cel prezent printr-o multitudine de mijloace. Unul dintre ele va fi și acest Centru.

- Ce se întâmplă cu programele destinate unui segment deloc neglijabil al comunității: generația de mijloc?

- După ce ing. *Schwartz* le-a inițiat, căutăm, în prezent, un responsabil pentru generația de mijloc care să organizeze la Centrul Cultural Comunitar programe regulate: filme, concerte, excursii cu obiective iudaice. Vrem să ne îndepărtăm de tendința de a axa conferințele și seminariile pe istoria Holocaustului. Cred că există o gamă largă de teme iudaice care să suscite interes.

- Vă rog să ne oferiți câteva exemple de îmbunătățire a eficienței.

- Un bun exemplu este sistemul cupoanelor alimentare. Dacă, până acum, se distribuiau asiștaților pachete cu alimente, din aprilie-mai, va intra în funcțiune acest sistem al cupoanelor alimentare. Distribuția va fi aceeași, prin comunități, dar vom elimina costurile de achiziționare și transport. Vom spori calitatea vieții asiștaților, pentru că-și vor putea cumpăra ce-și doresc,

potrivit nevoilor lor. Știm că, pentru vârstnici, fiecare schimbare e dificilă, dar vom fi în permanentă legătură cu ei, le vom explica noul sistem și se vor simți bine să folosească cuponul alimentar.

- Oportunități și impasuri?

- Oportunitățile constau în colaborarea, personală, laborioasă cu dr. *Vainer*, ing. *Schwartz*, ing. *Kupferberg*. Principala noastră provocare se referă la opoziția naturală în fața schimbărilor, în special în cazul vârstnicilor. Știm însă că suntem parteneri în acest proces, și acest lucru va funcționa doar dacă este abordat cu profesionalism, vom comunica eficient și vom explica procesul în mod deschis.

- Cum ați defini noul tip de parteneriat?

- O îmbinare între ajutorare și spirit creativ. O mai adâncă implicare, împreună cu conducerea Federației, pentru îmbunătățirea vieții evreilor din România, țară devenită membră a U.E. Situația în România se schimbă în mod pozitiv, din multe perspective, atât la nivel local, cât și mondial, și noi trebuie să ținem pasul cu aceste schimbări. Iată doar două exemple: dr. *Vainer* a creat programul „Mazel Tov“ și noi îl vom susține. De asemenea, vom inaugura, în iulie, la Cristian, noul Centru de recreere construit de JOINT, în care se vor organiza și

tabere pentru copii. Cred că, în curând, comunitatea din România va deveni un model pentru alte comunități europene. E un fapt constatat după ce am fost în multe locuri din țară. După zece ani în care am lucrat în fosta U.R.S.S., mă bucur să văd că există aici o comunitate mică, dar foarte activă, bine organizată, cu oameni care încearcă puternic sentimentul apartenenței comunitare.

- Ce alte aspecte din agenda dumneavoastră de lucru ar mai fi de menționat cu privire la comunitate?

- Să descopăr cele mai bune căi de atragere spre comunitate a celor încă neimplicați. Aș vrea să îi fac să dorească să-și trimită copiii la comunitate, să le dau maximum de alternative, să le dau sentimentul că sunt parte a acestei comunități.

- Care este misiunea globală a JOINT-ului, azi?

- Alinare, salvare, înnoire. JOINT trebuie să ajute evreii în suferință de pretutindeni să trăiască o viață evreiască în demnitate. Când evreii se află în situații de criză, JOINT le oferă siguranță. De asemenea, JOINT învață comunitățile să se susțină singure.

IULIA DELEANU

Forumul B'nai B'rith România se afirmă în viața obștii noastre

Întrunirea Forumului B'nai B'rith România, la 1 martie a.c., a avut o agendă bogată. După primirea a doi noi membri - dr. *Frima Acs* (multe elogii din partea conducerii și colegilor de la D.A.S.M.) și ing. *Corneliu Cherbis* (cetățean israelian și român, ceea ce denotă interesul conaționalilor noștri din Israel pentru viața evreilor din România) -, s-a trecut la ordinea de zi. Președintele Forumului, ing. *José Iacobescu*, a prezentat unele aspecte ale activității curente: organizarea unui Consiliu Consultativ pentru supraviețuitorii Holocaustului; a unei expoziții cu produse de înaltă tehnologie, în 28-29 martie a.c., la Hotel Mariotti; pregătirea întrunirii B'nai B'rith Europa, ca și o amplă expunere a istoriei și scopurilor acestei organizații și a celei din România, ca parte integrantă a ei; relațiile cu principalele instituții europene (C.E., P.E., UNESCO etc.). Despre istoria B'nai B'rith în România a vorbit dr. *Hary Kuller*, care s-a referit la personalități, în special la Șef Rabinul dr. I.J. Niemirower. Asupra istoriei B'nai B'rith vom mai reveni. Publicista *Magdalenă Boiangiu* a vorbit despre fenomenul negaționist în Europa, care devine mai pregnant pe măsură ce trec anii de la săvârșirea Holocaustului și scăderea numărului martorilor supraviețuitori. Prof. dr. *Andrei Voinea* ne-a informat despre acțiunile de ajutorare a membrilor comunității, neasistați, trecuți de 80 de ani (medicament, organizarea unor vizionări, excursii). La discuții au participat: Fr. *Antschel* (despre Transnistria); prof. ing. *Osy Lazăr*, președintele C.E.B. (despre colaborarea cu B'nai B'rith); *Boris Mehr* (despre „cazul“ Coja, rolul negativ al unor ziariști de la „Lumea“, „Ziua“ etc.); ing. *Aneta Vainer* (despre relația cu cetățenii israelieni); ing. *Miron Băltășeanu* (despre Căminul-spital „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen“); *Dorel Dorian*, redactor-șef al „Realității Evreiești“ (despre rolul unor personalități de excepție); *Octavian Fülöp* (despre asistența socială); *Ticu Goldstein* (despre o piesă de teatru, pusă recent în scenă, „Steaua fără... Sebastian“, de Dumitru Crudu); dr. *Alexandru Elias* (despre asistența medicală). În concluzie, putem spune că Forumul B'nai B'rith se implică tot mai mult în viața obștii noastre.

BORIS MARIAN

Lista lui Reviczky

Și fiecare are ceva de spus despre el. O frază, însă, o repetă toți. El a fost un Om în vremuri de neomenie. Este vorba de colonelul Imre Reviczky, salvatorul a sute de evrei... Militar activ, la 1 mai 1943, este numit comandantul companiei de muncă din Baia Mare. Ce însemna asta? Că era stăpân pe viața și moartea sutelor de evrei adunați, trimiși pe front, în Ucraina, cu porunca „Viu să nu se întorcă nici unul“. Venirea lui a însemnat o schimbare totală a tratamentului față de ei. Până atunci erau biciuiți, batjocoriți, lăsați la voia unor oameni fără scrupule. Reviczky a interzis bătaia, a oprit trimiterea pe front a companiilor. Sub comanda lui, evreii erau considerați oameni egali cu soldații unguri... Se șiau multe despre el, chiar înainte de venire. Că a ajutat evrei refugiați din Polonia, că a făcut rost de acte false pentru cei adunați în orașele din Ucraina subcarpatică și care urmau să fie mânați spre câmpurile răscolite de război și împușcați acolo. În luna august a aceluiași an, au fost concentrați cei născuți în 1901-1905. S-au adunat prea mulți. Și atunci s-a hotărât ca 300 să fie trimiși acasă. Reviczky a avut grijă să-i aleagă pe cei cu mulți copii, pe cei cu mari probleme în familie [...]. Și actele lui de omenie nu se opresc aici. Erau două ghetouri în oraș, cu mii de oameni adunați din satele din jur, în așteptarea deportării. Le trimitea saci cu pâine și alte alimente. A scos din ghetou, cu acte false, adolescenți de 14-15 ani, femei și bărbați, ascunzându-i în barăcile companiei de muncă.

August 1944. La nivel înalt, se hotărâse deportarea ultimilor evrei din oraș, adică a celor din compania de muncă. Au fost băgați în 16 vagoane, gata să pornească spre Auschwitz [...]. Reviczky știa că acesta era ultimul drum pentru ei, la capăt fiind doar moartea. Tunurile rusești nu erau departe. Și atunci colonelul a făcut ceva care pare și acum de necrezut. A deschis vagoanele, a eliberat oamenii, i-a îndemnat să fugă, să se ascundă în pădurile dimprejur, a pus bușteni în vagoane, le-a sigilat și a lăsat trenul să plece [...].

În 1979, la „Yad Vashem“, este declarat „Drept între Popoare“ și se plantează un copac pe Aleea celor Drepti. Străzi în Israel, plăci comemorative în Australia, în Statele Unite, în Biserica Catolică din Baia Mare. Să-i spunem și lui ce i s-a spus lui Schindler: „Noi nu uităm suferințele din Egipt, noi nu-l uităm pe Haman, noi nu-l uităm pe Hitler. Și, tot așa cum nu-l uităm pe cei nedrepti, nu-l uităm nici pe cei drepti. Amintiți-vă de Imre Reviczky“.

ANA ȘALIC (Baia Mare)

„Au salvat o lume“

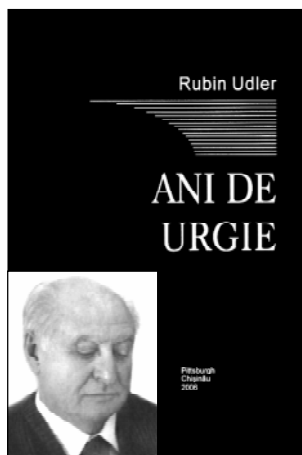
Despre omenie și curaj în condiții extreme

Tragedia și dramele evreilor din Moldova, supuși execuțiilor în masă sau putrezind prin ghetourile și lagărele de concentrare din Transnistria în timpul celui de-al doilea război mondial, sunt de acum tot mai bine cunoscute. Mai puțin cunoscute sunt, însă, cazurile acelor locuitori ai teritoriilor cuprinse de urgia conflagrației mondiale, cetățeni de diferite etnii și naționalități, care nu și-au pierdut omenia și nu s-au lăsat pradă isteriei ucigătoare a ideologiei fasciste. Am ales, pentru forța lor pilduitoare, două exemple extrase din cărți publicate în ultimii ani la Chișinău (Republica Moldova).

Un prim exemplu îl găsim în volumul de memorii al unui supraviețuitor al lagărelor din Transnistria, dl *Rubin Udler*, intitulat *Ani de Urgie*, publicat inițial în limbile rusă și engleză, iar în 2006, tipărit în limba română. În vara anului 1940, familia lui *Rubin Udler*, stabilită de 20 de ani la Brăila, este nevoită să se refugieze peste Prut, mai întâi la Akkerman (Cetatea Albă), la gurile Nistrului. Un an mai târziu, în 1941, ofensiva germano-română surprinde familia Udler la Odessa, un oraș încercuit, în care evreii erau vânați și trimiși la moarte fără judecată. O situație limită, practic fără ieșire. Și totuși, își amintește cu înfrigurare autorul, „o întâmplare..., asemenea unui miracol greu de imaginat, ne-a salvat viața“. În acele împrejurări dramatice, familia Udler s-a întâlnit la Odessa cu *Radu M. Badiu*, tânăr locotenent în armata română, cunoscut în perioada petrecută la Brăila. Tânărul ofițer își dă seama imediat de situația dramatică a familiei Udler, în primul rând de pericolele care o amenință. Împreună cu soția sa se angajează să facă „tot ce le stă în putință“ pentru

a-i ușura soarta și a o ajuta să supraviețuiască.

După mai bine de cinci decenii, *Rubin Udler*, astăzi membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, stabilit, din 1992, la Pittsburgh (S.U.A.), scăpat ca prin minune cu întreaga sa familie de urgiile vremii, va reda în pagini memorabile imaginea curată a tânărului ofițer român, care nu concepea să execute orbește ordine aberante. „La cuvintele noastre fierbinți de mulțumire - scrie *Rubin Udler* în memoriile sale -, *Radu* răspunse cu mărîmire că el își face datoria lui de om, că niciodată nu-și va întina crezul lui moral: armata nu poate și nu trebuie să lupte împotriva populației civile neînarmate și fără apărare. A prigonii și a distrugerii oamenilor numai pentru că ei sunt de altă credință este un act criminal, inadmisibil“. Gestul simplu și modest al tânărului ofițer român, astăzi considerat unul firesc, dar neobișnuit în perioada respectivă, se bucură în cartea lui *Rubin Udler* de unele dintre cele mai emoționante pagini scrise vreodată despre solidaritate și conștiință civică, bazate pe valorile nemuritoare ale umanismului: „Numele lui *Radu M. Badiu* [...], acest om cinstit și bun, ferm în principiile sale, căruia i-a fost dat să trăiască numai 34 de ani [...], trebuie înscris pe lista scurtă, din păcate, a

neevreilor «Drepti ai Popoarelor», care, în mod dezinteresat, conducându-se numai după propriile comandamente etice și morale, riscându-și situația în societate, chiar și viața, au salvat evrei de la o pieire sigură“.

Alte modele de conduită morală exemplară în condiții extreme le găsim în volumul *Istoriei adevărate*, de *Mihail Bekker*, apărut sub egida Asociației Organizațiilor și Comunităților Evreiești din Republica Moldova (A.O.C.E.M.), în 2004, în ediție bilingvă (română și rusă). Unul dintre acestea îl întâlnim în satul *Năpădeni*. La începutul lunii iulie 1941, evreii sunt adunați de prin case, umiliți și trimiși spre pierzanie. Primarul satului, *Ștefan Lazo*, este primul chemat să aplice ordinele de război. El are și o familie numeroasă, nu mai puțin de zece copii, care trebuie ocrotiți. Dar între obligația oficială de a respecta dispozițiile superioare și simțămintele sale umane față de consătenii cu care era prieten până mai ieri, au învins cele din urmă. Mai întâi, fiind la curent cu măsurile ce se pregăteau împotriva familiilor evreiești, le avertizează de pericole și le îndeamnă să se ascundă prin gospodăriile țăranilor moldoveni. Printre cei avertizați se numără și o tânără mamă, *Ketroser Hana* (născută în 1917), și micuțul *Reuven*, de numai șase ani, prieteni de familie. Crainicul satului, *la datorie*, trâmbează însă sistematic obligația celor ce ascund evrei să-i predea nemților, în caz contrar, pe tănuitori așteptându-i aceeași soartă ca și pe proscrși. *Ștefan Lazo* se decide pentru un gest extrem, de mare curaj civic. Împreună cu numeroasa sa familie și cu parohul satului, *Grigore Dardan*, primarul se hotărâște să-i boteze pe cei doi evrei - mamă și copil -, în tradiția bisericii ortodoxe, declarându-i, totodată, copii ai săi. Autoritățile județene au declanșat un proces penal împotriva primarului și a parohului, dar, neavând precedent, procesul a fost în cele din urmă stopat. Mama și copilul au supraviețuit războiului.

ELENA LUIZA POPA, IOAN POPA